

A. Kennis PFAS-vervuiling

- Wat is het eerste moment waarop (bestuurders, werknemers, enz. van) BAM/Lantis op de hoogte werden gesteld van de PFAS-vervuiling in of nabij de kadastrale werkzone?
- Welke stappen heeft u zelf ondernomen om de impact van de werken in het kader van de Oosterweelverbinding in het met PFAS vervuild gebied te laten onderzoeken? Welke adviezen kwamen daaruit voort?
- **Hoe werd de PFAS-vervuiling in de werkzone in kaart gebracht?**
 - Zijn er 3D-modellen gemaakt om de gehele vervuiling in kaart te brengen en om te weten hoe de verontreiniging zich verder zou verspreiden?
 - De kadastrale werkzone omvat ook de terreinen van 3M. Zijn daar bodemstalen genomen om te weten hoe groot de vervuiling er is/was?
- **Hoe werden de plannen voor de werken in het kader van de Oosterweelverbinding bijgesteld op basis van deze informatie? Welke alternatieven (traject, werkmethoden, enz.) werden (niet) verkend? Op grond van welke afwegingen werd gekozen voor het huidige plan?**
- Met welke overheidsdiensten werd de informatie over PFAS-vervuiling (niet) gedeeld en wanneer? Werde PFAS-vervuiling gemeld in de verschillende vergunningsprocedures die BAM/Lantis doorlopen heeft?
- Er zijn [op een steenworp van bewoning](#) PFOS-waarden gemeten van meer dan 70 µg/kg. Op welk moment kreeg u kennis van deze vervuiling, en hoe bent u hiermee aan de slag gegaan? Hebt u (lokale) besturen geïnformeerd? Waarom (niet)?
- **Al in 2017 werd advies ingewonnen van prof. Jan Tytgat over de risico's van PFAS-vervuiling in de regio rond de Oosterweelwerf. Hij adviseerde tegen consumptie van lokale producten en lokaal grondwater en tegen het laten spelen van kinderen in zandbakken. Welk initiatief nam BAM/Lantis om de buurtbewoners daarover te informeren? Wie besloot om geen brede communicatiecampagne op te starten, en waarom?**
- Het rapport Grondverzet schrijft voor: *"[Over de monitoring van vervuiling] wordt best een actieve communicatie opgezet naar de omwonenden zodat zij inzage krijgen in het waarom en hoe en zodat zij de resultaten mee kunnen opvolgen. De commissie beveelt een actieve betrokkenheid van de omwonenden aan bij de meetstrategie, via een voor de bewoners representatieve organisatie evenals het voorzien van een signaalfunctie of meldpunt voor omwonenden."* De brochures die u verspreidt bij buurtbewoners, maakt van geen enkele van deze aspecten vermelding. Op welke termijn plant u deze aanbeveling te implementeren, en hoe?
- We spreken nu vooral over de PFAS-vervuiling in de bodem. Is er in de kadastrale werkzone ook gemeten voor andere bodem- en grondwatervervuiling/verontreiniging?

B. Grondverzet

- Hoe nauwkeurig is de kennis bij BAM/Lantis over de vervuilingsniveaus in de verschillende subzones van de kadastrale werkzone? Welke methoden worden gehanteerd om die vervuiling in kaart te brengen? Werden hiervan 3D-modellen gemaakt?
- Kan u op basis hiervan voldoende inschatten waar de vervuiling zich bevindt, en welke risico's er bestaan dat de vervuiling zich verspreidt naar minder vervuilde gebieden (al dan niet op de werf)?
- Het rapport Grondverzet schrijft voor dat BAM/Lantis een herzonering uitwerkt. De website van de Vlaamse overheid zegt daarover: *“Dat is enerzijds een herzonering van de werf, waarbij het gebied nauwgezet wordt heringedeeld volgens de gemeten verontreiniging en alle gronden met PFOS-waarden boven 3µg/kg ds volgens een risico-evaluatie worden verzet. Dat laat toe om het standstill-principe zeer doelgericht toe te passen en de aanwezige bodem enkel aan te vullen met grond met dezelfde of een lagere PFOS-waarde.”* **Hoe bent u met deze aanbeveling aan de slag gegaan? Kan u garanderen dat gronden met een verschillende PFAS-concentratie niet met elkaar vermengd raken, ook binnen de categorie 3-70µg/kg? Of bestaat er een risico dat gronden van 4 µg/kg en 69 µg/kg toch vermengd raken?**
- Hoe worden grondstromen op de Oosterweelwerf door BAM/Lantis gemonitord, om te voorkomen dat gronden met een verschillende concentratie vermengd raken? Welke overheidsdiensten monitoren die grondstromen? Welke informatie over grondstromen is publiek toegankelijk? Kunnen omwonenden volgen in welke zones van de werf wordt gewerkt, en met welke PFAS-concentraties die grond vervuild is?
- Hoeveel grond met PFAS-waarden boven 3 µg/kg werden er sinds de start van de werken al afgevoerd? Deelt Lantis de PFAS-waarden van de grond die het bedrijf afvoert, met de overheid of de afnemer? Heeft u weet van waar die grond beland is? Bestaat een risico dat die grond gebruikt wordt als landbouwgrond? Bestaat een risico dat die grond gebruikt wordt door bedrijven die grond-en waterwerken uitvoeren in het kader van overheidsopdrachten?
- ROTS deelde in deze commissie mee dat de grondhopen met waarden van boven de 1000 µg/kg al zijn afgevoerd. Hoe is de afsplitsing van deze gronden uitgevoerd? Waar zijn die gronden naartoe?
- Professor Jan Tytgat pleitte [op 18 juni 2021](#) voor de veel strengere norm die in Nederland van toepassing is. Daar geldt dat grond boven 3 µg/kg in principe te gevaarlijk is om in verkeersinfrastructuur of geluidsbermen te verwerken op een werf. Alles boven 3 µg/kg houdt voor het milieu en de gezondheid op lange termijn een risico in. Wat zou de impact van het gebruik van die norm zijn op de Oosterweelwerken? Welke alternatieve werkwijzen bieden zich dan aan?
- **Hoe komt het dat gronden met vervuiling boven de 70 µg/kg gebruikt werden in de Kluifrotonde? Kan u uitsluiten dat er, naast o.m. in de kluifrotonde, grond met een vervuiling boven de 70 µg/kg gebruikt werd in de top- en leeflaag van de bermen? Hoe ziet u daarop toe?**
- Wat is de kostprijs van de opvolging en het onderhoud van de vervuilde ingepakte gronden en het filteren van het vervuild grondwater na indienstname door de Vlaamse Overheid? Is hier ooit een prijsberekening van gemaakt. Zo neen, waarom niet? en Kan deze dan alsnog opgemaakt worden?
- Kan u toelichten hoe met de andere aanbevelingen uit het rapport Grondverzet aan de slag werd gegaan, zoals:
 - “De commissie adviseert dat Lantis voor de leeflaag van gronden in de nabijheid van bewoning en recreatieterreinen steeds zuivere grond gebruikt. Dit om het risico op verwaaiing van aangerijkte grond naar de terreinen die grenzen aan de kadastrale werkzone te vermijden. De metingen van opwaaiend stof en neervallend stof moeten

opvolging mogelijk maken van het risico op aanrijking van de bodem van aangrenzende terreinen.”

- **“Gezien de beperkte metingen die op vandaag beschikbaar zijn adviseert de commissie om een doordachte en onderbouwde meetcampagne te voorzien waarbij zowel het gehalte opwaaiend stof alsook de gehalten aan PFAS in deze stalen worden gemeten.”**
- “Gezien de mogelijke risico’s als gevolg van het grondverzet adviseert de commissie om een langdurig en aangepast monitoringplan voor grondwater en oppervlaktewater uit te werken om het effect van de werken op lange termijn op te volgen in de zones waar vrij gebruik als bouwkundig bodemgebruik wordt toegestaan.”

C. Sanering

- Professor Jan Tytgat verklaarde op [18 juni 2021](#) dat hij vindt dat we tijd hebben verloren en we al in 2017 hadden moeten starten met de sanering van het gebied waarin u werkzaam bent. Wat is uw visie op de nood aan sanering van het gebied?
- **Werd er ooit omstandig nagegaan in hoeverre sanering van het gebied haalbaar is? Welke advies werd er verstrekt, en door wie? Welke stappen hebt u sindsdien gezet om die adviezen te implementeren?**
 - Zie ook interview met Jan Tytgat van [18 juni 2021](#), waar die aangeeft dat sanering mogelijk is (“je kan die grond in een soort slijmachtige massa draaien, zodat het een waterige substantie wordt die door zogeheten zeolietfilters wordt getrokken die de PFOS-moleculen eruit halen”), maar mogelijk duur uitvalt.
- De Commissie Grondverzet deed volgende aanbevelingen m.b.t. indamming van de vervuiling. Hoe ging u hiermee aan de slag?
 - “Concreet adviseert de commissie om rekening te houden met de kwaliteit van de aanwezige bodem en aan te tonen dat er geen bijkomend risico voor het grondwater ontstaat door vrij gebruik als bouwkundig bodemgebruik, binnen de toepassingszone van de grond. Hiertoe wordt best een aangepaste methodiek ontwikkeld die de kwaliteit van de aanwezige bodem in rekening brengt, in samenspraak met de bodembeheerorganisatie, eventueel onderbouwd door bijkomende uitloogtesten.”
 - “De vorming van nieuwe grondwaterfluxen vermijden door het uitgravingsprofiel van de Palingbeek aan te passen op een zodanige wijze dat de afwatering gegarandeerd blijft en de ecologische meerwaarde deels behouden blijft.”
- **Wat is de impact van de Oosterweelwerken op meer verregaande saneringsplannen voor het gebied? Maken ze het onmogelijk dat alle gronden met een waarde boven 3 µg/kg of zelfs boven 70µg/kg worden afgegraven en opgeslagen? Hoeveel grond wordt er ontoegankelijk voor afgraven, indien de huidige plannen worden doorgevoerd? Wat zijn mogelijke langetermijnperspectieven voor sanering van die grond?**
- Lantis heeft de opdracht gegeven om een waterzuiveringsinstallatie te bouwen. Kan u meer informatie verstrekken over deze installatie: wie heeft ze gebouwd en beheert ze, hoe werkt ze, welke stoffen (en vooral: welke PFAS) filtert ze eruit, welke kosten brengt de installatie met zich mee (financieel, maar ook voor het milieu)? Welk water wordt (niet) via deze installatie gezuiverd? Wordt ook vervuild omgevingswater (zoals Blokkersdijk) gezuiverd? Wat gebeurt er met de afvalstoffen?

D. Samenwerking met 3M

- Kan u uitleggen welke overwegingen er uiteindelijk toe geleid hebben dat een dading werd gesloten met 3M? Op basis van welke adviezen werd die beslissing genomen? Wie maakte de finale beslissing om over te gaan tot een dading?
- Kan u uitleggen waarom u advocatenkantoor Stibbe heeft laten uitzoeken welke mogelijkheden BAM/Lantis, maar vooral 3M, hebben bij het omgaan met door PFC's verontreinigde grond en grondwater? Werd dit advies gevraagd op vraag van 3M?
- Met betrekking tot de zogenaamde beveiligingsberm:
 - Waar komt de naam beveiligingsberm vandaan? Is het label afvalstort niet toepasselijker?
 - Hoe motiveert u dat deze berm een bouwkundige toepassing is?
 - Als het louter van BAM/Lantis afhangt, welke hoeveelheid grond zou u dan afgraven en opbergen op de terreinen van 3M?
 - **Hoe zien de huidige plannen voor de berm er uit? In hoeverre verschillen die van de weergave van de werken in de verschillende vergunningen? Moet hier een nieuwe vergunning voor aangevraagd worden, zoals gesteld door Isabelle Larmusseau in deze commissie? Zo ja, bent u bezig met een nieuwe aanvraag?**
- **Welke maatregelen moeten garanderen dat de vervuilde gronden in de berm op de site van 3M zich niet verspreidt? Zijn deze garanties dezelfde als op de Oosterweelwerf? Zijn deze garanties volgens u voldoende, en zo ja, waarom?**
- De conformverklaring voor grondhopen op 3M terrein vervalt binnenkort, hoe loopt dit verder? Rots liet weten niet bezig te zijn met de actualisatie hiervan.
- Heeft BAM/Lantis adviezen ingewonnen over de implicaties van de werken in het kader van de Oosterweelverbinding op eventuele schadeclaims ten aanzien van 3M? Bemoedigen de werken de oefening om het oorzakelijk verband aan te tonen tussen de vervuiling door 3M en de schade geleden door omwonenden? Welke maatregelen neemt BAM/Lantis om dit verstorend effect te remediëren?